BAU

ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ԼԵՒԱՅԻՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 5 ֆր. և կամ 2 րբլ. 50 կ. Թղթակ. Ուրիշ ամեն տեղի համար սոր այս լրագրի մուտքը արդիլուած չէ, տարեկան բաժնորդագինն է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ։

Բաժնեգինները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը ղրկելու փոստի ծախքը։

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Ձ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 23

1890 ՆՈԵՄԲԵՐ 1

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20 (Հ. Տ.)

ՁԱՓԱԼ

կը հրատարակուի Դշ. և Շբթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆԵՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կընդունի իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։ Յանձնարարութիւններ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։ Յանձնարարման 1 միջակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանտիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. Միւռօնի օրհնութեան հանգիսը. — Նամակ Թիւրքիահն (Կ. Պոլիս). — Հայ կամաւորներն թիւրքօ-ռուսական սահմանագլխին վրայ. — Պատրիարքարանների առանձնաշնորհումների խնդիրը. — Դատավարութիւն Տ. Սարիթաս քահանայի վրայ ատրճանակ պարպող Յակոբի եւ իւր 9 ընկերաց. — Արտասահմանի լուրեր. — Յանձնարարութիւններ։

Ս. ՄԻՒՌՈՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

Էջմիածնէն յատկապէս ղրկած մեր Թղթակիցն սոսկած ենք հետեւեալը։

Օրհնութեան ծանր հանդէսը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ 29/11 հոկտ. առաւօտեան ժամերգութենէն յետոյ, Ճեմարանի պարտիզին մէջ սկսաւ կառուցուիլ նոյն հիմնարկութեան 16գ տարեգարձի հանդէսը. Ճեմարանի ճակատը գեղեցկապէս զարդարուած էր։ Նախ Ճեմարանի Տեսուչն Արժ. Նաշխարհ Հայր Նահապետեանց կարդաց մի տեղեկագիր Ճեմարանի նոյն տարեշրջանի վիճակին վրայ. ես միայն կը բաւականանամ ամփոփելով իւր խօսքի եղրակացութիւնը որ հետեւեալն էր. «Մենք կրօնական ազգ ենք, ոչինչ ունինք եկեղեցիէն դուրս. ուրեմն աշխատինք Ճեմարանի յառաջդիմութեան համար որ կը պատրաստէ ուսեալ եկեղեցականներ։» (Պէտք է դիտնալ որ Ս. Էջմիածնի վանքը շատ հեռու գանուելով գրկուած քաղաքներէ, դժուար կը լինի իրեն կանոնաւոր յարաբերութիւններ ունենալ դուրսի կեդրոնների հետ, որով և միաբանութեան անդամներէն քիչերը միայն որոշ գաղափարներ ունին այն մասին թէ այժմ ի՞նչ կը կատարուի արտաքին աշխարհի մէջ և թէ ի՞նչ նոր երեւոյթներ և չարժուձեւներ տեսի կունենան հայ ժողովրդի կեանքին մէջ որ այժմ սկսած է քաղաքական հանգամանքներ ալ ունենալ, բացի զուտ կրօնականէ)։

Այս տեղեկագրէն կը յայտնուէր որ Ճեմարանը այժմ ունի 117 գիշեր ցերեկ աշակերտ որոյմէ 90ը Ռուսիահէն, 17ը Տաճկաստանէն և մնացեալը զանազան տեղերէ էին. անցեալ և այս տարի երկու ընթացարարներէն ալ 7 հոգի ընդունած էին կրօնաւորական կարգը։ Տեսչին տուած ուրիշ տեղեկութիւններն գոհացուցիչ էին։

Հանդէսը փակեց Գերաերեմիա եպիսկոպոսը մի քանի խօսք ասելով և անկեղծապէս խոստովանելով որ իրենք հոգեւորականներ այսօր շատ ետ մնացած են ժողովրդէն. ուստի և դարման փնտռելու է հոգեւորականութեան կրթական վիճակը բարձրացնելու։ Հանդիսին մէջ Ճեմարանի աշակերտները երգեցին մի քանի երգեր բաւական կանոնաւոր և ներդաշնակ կերպով։

Հանդէսը աւարտելէն յետոյ, հեռաւոր տեղերէ եկած հիւրերը հրաւիրուեցան Վեհարանի առանձին մի բաժնի մէջ առանձին տեղանի մը շուրջը,

Շաբաթ, սեպտ. 29/11 հոկտ.

Առաւօտեան ժամերգութենէն յետոյ, Ճեմարանի պարտիզին մէջ սկսաւ կատարուիլ նոյն հիմնարկութեան 16գ տարեգարձի հանդէսը. Ճեմարանի ճակատը գեղեցկապէս զարդարուած էր։ Նախ Ճեմարանի Տեսուչն Արժ. Նաշխարհ Հայր Նահապետեանց կարդաց մի տեղեկագիր Ճեմարանի նոյն տարեշրջանի վիճակին վրայ. ես միայն կը բաւականանամ ամփոփելով իւր խօսքի եղրակացութիւնը որ հետեւեալն էր. «Մենք կրօնական ազգ ենք, ոչինչ ունինք եկեղեցիէն դուրս. ուրեմն աշխատինք Ճեմարանի յառաջդիմութեան համար որ կը պատրաստէ ուսեալ եկեղեցականներ։» (Պէտք է դիտնալ որ Ս. Էջմիածնի վանքը շատ հեռու գանուելով գրկուած քաղաքներէ, դժուար կը լինի իրեն կանոնաւոր յարաբերութիւններ ունենալ դուրսի կեդրոնների հետ, որով և միաբանութեան անդամներէն քիչերը միայն որոշ գաղափարներ ունին այն մասին թէ այժմ ի՞նչ կը կատարուի արտաքին աշխարհի մէջ և թէ ի՞նչ նոր երեւոյթներ և չարժուձեւներ տեսի կունենան հայ ժողովրդի կեանքին մէջ որ այժմ սկսած է քաղաքական հանգամանքներ ալ ունենալ, բացի զուտ կրօնականէ)։

Այս տեղեկագրէն կը յայտնուէր որ Ճեմարանը այժմ ունի 117 գիշեր ցերեկ աշակերտ որոյմէ 90ը Ռուսիահէն, 17ը Տաճկաստանէն և մնացեալը զանազան տեղերէ էին. անցեալ և այս տարի երկու ընթացարարներէն ալ 7 հոգի ընդունած էին կրօնաւորական կարգը։ Տեսչին տուած ուրիշ տեղեկութիւններն գոհացուցիչ էին։

Հանդէսը փակեց Գերաերեմիա եպիսկոպոսը մի քանի խօսք ասելով և անկեղծապէս խոստովանելով որ իրենք հոգեւորականներ այսօր շատ ետ մնացած են ժողովրդէն. ուստի և դարման փնտռելու է հոգեւորականութեան կրթական վիճակը բարձրացնելու։ Հանդիսին մէջ Ճեմարանի աշակերտները երգեցին մի քանի երգեր բաւական կանոնաւոր և ներդաշնակ կերպով։

Հանդէսը աւարտելէն յետոյ, հեռաւոր տեղերէ եկած հիւրերը հրաւիրուեցան Վեհարանի առանձին մի բաժնի մէջ առանձին տեղանի մը շուրջը, մինչդեռ Ղազարապատ կոչուող հիւրանոցի ընդարձակ սեղանատունն ալ (որ 300 սեղանակից մէկէն կը պարունակէ) բացուած էր ուխտաւորների բազմութեան առջեւ։ Առհասարակ Միաբանութեան բոլոր անդամներն փոփոխ հիւրասիրութեամբ կը վերաբերուէին դէպի ուխտաւորներն և սեղանները կը ցոլացնէին հայերի աւանդական առատաձիութիւնը և մեծահարուստութիւնը։

Շաբաթ երեկոյէն սկսեց Միւռոնի հանդիսին նախատօնակը։ Ձիներուորների չոկատ մը կանչուած էր կարգ պահպանելու համար. բայց երկու շարքերը չդիմայ կը կազմէին Վեհարանի արտաքին գռնէն մինչեւ կաթողիկէի մեծ դուռը. այդ շարքի մէջէն պիտի անցնէր կաթողիկոսական թափորը։ Այս պահուն ամենէն ուշադրաւ տեսարանն էր այն անհամար բազմութիւն որ խռնուած էր ընդարձակ գաւիթին մէջ, ղօրաց շարքերի ետեւէն. նոյնպէս ալ գաւիթը շրջապատող շինութիւնների տանիքներուն վրան, ինչպէս կատեն, ասեղ ձգելու տեղ չկար։ Սակայն ցաւալի պարագայ մ'ալ աչքի կը զարնէր. այն է թէ զինուորներն կարգ պահպանելու համար շատ բիրտ վարմունք կը ցուցնէին դէպի բազմութիւնը. նոյնա ըսպաները սկսեցին մինչեւ իսկ աչ ու ձախ ծեծի հարուածներ ալ տալ որոնք ընդհանուր դժգոհութիւն յարուցին. կէտ մ'որ Միաբանութեան ուշադրութենէն ալ չվրիպեցաւ։ Քիչ վերջ զանգակներն սկսան հնչել և վեհ. Հայրապետը սկսեց ծանրաքայլ յառաջանալ դէպի գաւիթը, վեհարանի սանդուխներէն իջնելով։ Գաւթի գլխան առջեւ ոսկեթել ծոպերով զարդարած շքեղ ամպհովանին իրեն կըսպասէր որ բարձրանալով նորա գլխի վրայ չորս անձերի ձեռքով, թափորը սկսաւ շարժիլ. Հայրապետի առջեւէն կը քալէին ութ եպիսկոպոսներ, բազմաթիւ վարդապետներ, շքեղապէս զգեստաւորուած։ Հայրապետին վեհարանի մուտքէն երեւելուն պէս, վենուորական նաւագածուներն սկսեցին նաւագել Ռուսաց ազգային երգը «Ցէ՛ր, պահեա զԿայսր» (չսխալինք «Ցէ՛ր, կեցո զՀայս»), թափորի պահուն թէեւ կեցցէներու ժխոր մը բարձրացաւ, սակայն ժողովրդի մէջէն ձայներ ալ սկսան գոռալ թէ «Անկցի՛ Տաճկաստան, օգնեցէ՛ք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ»։ Թափորը պտոյտ մը ընելով գաւթին մէջ, կանգ առաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի աջին առջեւ, ուր Հայրապետը ծունկ դնելով աղօթեց։ Ապա վերադարձաւ իր տեղը, ուր նստաւ ոսկեթել ծոպերով զարդարուած շքեղ աթոռի մը վրայ։ Ասոր աջ կողմը կեցած էր Գերաերեմիա եպիսկոպոսը, ձախ կողմը Գերասիմոս եպիսկոպոսը։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերաերեմիայի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ղարաբաղցի, Գերասիմոսի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Արարատցի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Ղարաբաղցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Կարնեցի, Գերմանոս Արարատցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Վանեցի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Կարնեցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ալաշկերտցի, Գերմանոս Վանեցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Մշեցի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Ալաշկերտցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Բասենցի, Գերմանոս Մշեցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Կղկեցի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Բասենցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ամասիացի, Գերմանոս Կղկեցիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ամիդացի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Ամասիացիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ամիդացի, Գերմանոս Ամիդացիի ձախ կողմը Գերմանոս եպիսկոպոս Ամիդացի։ Ասոնց ետեւ կեցած էին Գերմանոս Ամիդ

Ա. Ղ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում հայերի թիվը հասնում է 50 հազարի։ Նրանց մեծ մասը գաղթել է Թուրքիայից 1894-96 թվականների ջարդերի ժամանակ։ Ամերիկայում հայերը հիմնականում զբաղվում են առևտրով, արհեստներով, գյուղատնտեսությամբ։ Նրանց մեծ մասը ապրում է Նյու Յորքում, Ֆրեզնոյում, Բոստոնում, Ուորսթերում, Ֆիլադելֆիայում, Չիկագոյում, Դետրոյթում, Ուատերթաունում, Ուորչեսթերում, Ուատերթաունում, Ուորչեսթերում, Ուատերթաունում, Ուորչեսթեր

մի քանի ճանրօրդների հետ գործ կունենայ և իր հանդիսած Քուրդերին հետ զարնուելով յառաջ կանցնի. բայց մէկ կողմէ սաստիկ ցուրտերն որ ըսկսած են այժմ տիրել այնտեղը և միւս կողմէ ալ իրենց պաշարը պակսած լինելով անօթի ձնալու երկիւղը ի սահմանագլխին ժօտ հայ գիւղեր չկային, պատճառ կը լինին որ Կուկունեան սիրտ չըներ աւելի ներսերը յառաջանալ և 2 օրէն յետոյ կըստիպուի իր խմբով վերադառնալ սահմանէն այս կողմ ուր լրտես Քիւրդերն գործը կիմացունեն կառավարչին և ռուս քոզաքներն կը չրջապատեն Կուկունեանի խումբը. երկու կողմէն կրակ կը լինի և կըպանուի մի քոզաք և 3 Հայ որոցմէ մին ալ Սէրոպ կոչուած խմբապետն էր: Իսկ Կուկունեան 30 հայ կամաւորներով կը բռնուի. Միւսացածներն ալ այս ու այն կողմ կը փախչին: Այժմ Կուկունեան Կաղզուանի բանտին մէջն է: Այս օրերը Սեպտեմբէրն յատկապէս մի քննիչ կուգայ Կուկունեանի գործին համար կըսուի թէ Կաղզուանի ռուս կառավարիչն ալ Տաճիկներուն ծառայութիւնները անելու յօժար է. արդէն մի քանի շաբաթ առաջ Ալաշկերտցի փախստական Նազարէթ ագա անուն աղեցիկ անձը ձերբակալելով յանձնած էր սահիկ սահիկանութեան, թէև Նազարէթ ագա յայտած է յետոյ դարձեալ փախչիլ:

Այժմ լուծուած զանազան տապատախմբերի փախստական Միացողներն ցրուած կը գտնուին այս ու այնտեղ, մերկ ու ոտրմելի վիճակի մէջ: Այդ խեղճերը ընդհանրապէս Տաճկատանցիներ են:

Դատավարութիւն Տ. Սուքիաս բահանայի վրայ ատրճանակ պարպող ցակոբի եւ իր 9 ընկերաց

1890 Հոկտ. 8/20 Բ. Նիստ Ա

(Շար. 22րդ բուհե)

Փիլիպպոս ըսած է թէ Տ. Սուքիասը սպաննելու համար Աբթինին ղրկած ցակոբ անուն անձին ղէնք, դրամ տուեր է և ցրուելու համար ալ «Ըստ պատժական օրինաց, սուրբ գործին արգելք եղողներուն վարձատրութիւնը մահ է» տպզերը նշանակուած և իստրեւ «Պօլսոյ Հայ ազատամարտական ժողովք» բառերով ստորագրուած Հայ տառերով և լեզուով 16 կտոր յայտարարութիւն յանձնած է և թէ ցակոբ Տ. Սուքիաս քահանային ձեռք մը ատրճանակ պարպելէ վերջ իր խանութը եկեր ապաստաներ, ինքն ալ զայն առնելով Մինասին յանձներ, վերջը, Մինաս և վարդան ցակոբն ալ միասին Բերայի Թաքսիմի կողմերը տարեր են:

Փիլիպպոսի մէկ ուրիշ յայտարարութեանը համեմատ, Տ. Սուքիասի խնդրէն մէկ երկու շաբաթ առաջ, Աբթին, Մինաս և դեռ չի ձերբակալուածներէն Պատրատսար, Հովհաննաւճառ Գրիգոր, միասին, Սեդրակին և դպրոցական Գրիգորին քով գնացեր են, հոն դպրոցական Գրիգոր իրենց ըսեր է թէ «եթէ կուզէք ընկերութեան մէջ մտնել և գործ մը տեսնել, մէջերնէդ մէկն ընտրեցէք, ես անոր հետ կը տեսնուիմ և եթէ ընկերութեան մէկ հրամանը կըլլայ կամ լրագիրը կուգայ, ձեզ կը գրկեմ.» ատոր վրայ Փիլիպպոսի ընկերները գինք կընտրեն և դպրոցական Գրիգորն ալ կըսէ. «Ընկերութեանս հանձնագիրը կը տրամադրէ որ լրտեսներն սպանենուին. Տ. Սուքիասն ալ պիտի մեռցունենք, մարդ մը գտէք այս գործը գլուխ հանենք: Զուիցերիոյ մէջ եղածին պէս ամեն մարդ մէկ պիտի ըլլայ, հարուստ, աղքատ, գիւղացի ամենքն ալ հաւասար պիտի ըլլան», այն ատեն իրենք կը հարցունեն թէ «Թաչիկ էֆէնտիՙն ալ լրտես է, ՚ն ալ պէտք է սպաննել:» Գրիգորը կը պատասխանէ թէ «Դուք անոր մի խառնուիք, Տ. Սուքիասը գարնելու աշխատեցէք:»

Ատոր վրայ Փիլիպպոս Աբթինը կը գանէ և զայն ցակոբին կը ներկայացունէ, ան ալ Տ. Սուքիասը սպանելու համար իւր ատրճանակը ցակոբին կուտայ, Սեդրակէն առած մէկ ուրիշ ատրճանակն ալ կուտայ որպէս զի Աւետիսին տայ:

Միւնաս ալ կը խոստովանի թէ երբ Փիլիպպոս, ցակոբ իւր խանութը բերելով «այս մարդը Տ. Սուքիասը սպաննեց, ասիկա տեղ մը պահէ» կըսէ, զայն կառնէ տունը կը տանի. վերջէն, Փիլիպպոս և Վարդան, զայն պահելու համար անկէ առնելով ի Բերա Թաքսիմի մօտերը կը տանին. Վարդանի համար Փիլիպպոսի և ցակոբի ըսածներէն զատ, ձերբակալուած Միջոցին վրան, Լանտոն և Մարսիլիա հրատարակուող և Հայ ժողովուրդը գրգռող և արգիլեալ Հայատառ Արմենիա և Հնչակ լրագիրները գտնուած են որոց երկուքին վրայ «Հնչակեան Հայ ընկերութեան ժողով ի Պոլիս» բառերով և դինանշանով կնիք մը զարնուած է. նաեւ ուրիշ խել մը գրգռիչ թուղթեր գտնուած են, որոնք իրեն խառվարար մէկը ըլլալը կապացուցանեն:

Համբարձում և Նշան ոճրագործ ցակոբը ի Մաճառ Տիգրանին տունը տանելով պահուելուն օգնած են: Նշան գիշեր մ՚ալ ցակոբին հետ Տիգրանին տունը պառկեր է և հոն Տէր Սուքիասի խնդրոյն վրայ խօսք եղած ժամանակ Նշան ըսեր է թէ Տ. Տաճատն Աբթինը և վիրաւորող Սահակն 3 օր պահելէն վերջ Պուլկարիա ղրկած են: Ատոնք ցակոբի խոստովանութեամբ հաստատուած են:

Գալով ցովակիմին, ասոր խանութին մէջ Արմենիա լրագրոյն բաժանորդագրուելու նպատակաւ, անդին թեռնլի ստորագրութեամբ լրագրոյն խմբագրին ուղղեալ նամակ մը գըտնուած է, և Գուժգարուի դէպքին առթիւ զինուորական ատենին առջեւ դատապարտուող Նազարէթին վճռակը տեղեկացնող թղթակցութեանց ընդօրինակութիւն մը, որով իրեն ալ միւսներուն ընկերը եղած ըլլալը ապացուցուած է:

Նաեւ Աբթին, դեռ չձերբակալուղ քանի մը խռովարարներուն անունները իմացուցեր և Կ. Պոլսէն էջմիածին ղրկելէ և հոն գինելէ վերջ, Վանայ կողմերը ապահովութիւնը խախտելու նպատակաւ Հայ ժողովուրդէն մի քանիները գրգռեր և ապստամբելու համար խռովարար ընկերութեան անգամներուն հետ քանի մ՚ան գամ տեսակցեր է: Նաեւ ընկերութեան կողմէ իմաց տրուած անձերը ապաննելու համար մարդիկ պատրաստելը է և Մէրճանի մէջ ներկայ գըտնուած և մարիկ ըրած է անկախ Հայաստան մը հաստատելու նպատակաւ ատենագրանութեան մը զոր խռովարարներուն գլխաւորներէն մին ինքնակայութեան փիլիպպոսի, Մինասի և այլոց արտատաներ է: Աւետիս ալ յայտարարած է թէ Աբթինի առաջարկութեամբ գինուոր գրուելով, Տէր Սուքիասը սպաննելու պաշտօն ունեցող ցակոբի հետ չըլլելու համար պատրաստութիւն ատանձներ է. ցակոբ իրեն դաշոյն մը տուեր է, և նորա հետ փիլիպպոսի խանութը դացած ժամանակ, Փիլիպպոս ալ ատրճանակ մը յանձներ ու պատուիրեր է որ Տ. Սուքիասը սպաննելու համար ցակոբի օգնէ. սակայն ինք կըսէ թէ քահանային վրայ ատրճանակ պարպուած միջոցին ներկայ գտնուած չէ:

Պետրոս ալ կըսէ թէ Արիստակէս անուն անձ մը, որ դեռ չէ ձերբակալուած, գինք համոզեր է որ Աբթինի քով երթայ, նա գինք Պաթում երթալու համար գինուոր պիտի գրէ. ի վերջոյ ինքն ալ անունը արձանագրել տալու համար, Աբթինի հետ Նալբանդեան եկեղեցին գնացեր և հոն դեռ մի քանի հոգի եւս գտեր են որոնք յայտներ են թէ Պաթում երթալին յետաձգուած է:

Անկէ երեքով Ղալաթիա եկեր են և հոն քիչ պեհներով պատանի մը զոր Արիստակէս ճանչցուցած էր իրեն, կըսէ թէ «այսօր քուէ քաշեցինք, քահանան սպաննելու քուէն ինձ եկաւ, դուն ալ միասին պիտի գաս» և ատրճանակ մը կը յանձնէ. կէրնեն այդ պատանիին հետ Պօլսոյ կողմը կանցնին և 3 օր Սամաթիա, Գուժգարուի կողմերը չրջելէ վերջ, պատանին «քահանան ուրիշը պիտի գարնէ եղեր» կըսէ և ատրճանակն ետ կառնէ:

Հետեւաբար, Տէր Նահապետ, կը պահանջեմ որ սուքա հարցաքննուին և գատավարութիւնն տեղի ունենայ»

(Շարունակելի)

Պատրիարքարանական առաջնորդուհիների խնդիրը

Կ. Պոլսէն եկած վերջին լուրերուն նայելով, Բ. Դրան և Յոյների պատրիարքարանին միջեւ վերջնական համաձայնութիւն մը գոյանալու վրայ է: Բ. Դուռը յոյն պատրիարքարանի վրայ ունեցած կրօնական գրեթէ բոլոր առանձնաշնորհումները կը վերահաստատէ. միայն թէ Մակեդոնիոյ պուլկար եպիսկոպոսներն յետ կանչելու չգիջանիր որովհետեւ այդ կէտ քաղաքական խնդիր կը համարի և ոչ թէ կրօնական: Պուլկարներին առանձին եկեղեցի ունենալը 1870ին ռուս դեսպանին միջամտութեամբը եղած և մի քանի անգամ կայսերական Պրատներով վաւերացուած լինելով, Բ.Դուռը չուզեր այդ խնդիր վերսին վէճի ենթարկել և Յոյներէն փոխարէն Պուլկարները գրգռել իր դէմ: Յունական եկեղեցւոյ Սինոդի անդամները հոկտ. 11/23ին մի նիստ առնելով, Բ. Դրան հետ համաձայնութեան համար դիր մը խմբագրած են որ իրենց պատրիարքարանի գործակատար Սթեւֆրաքի էֆէնտիի ձեռքով պրկած են նոյն օր Եպարքոսին: Ընդհանրապէս կը կարծուի որ համաձայնութիւն գոյանալով չուտով կը վերաբացուին եկեղեցիները:

Բ. Դրան կողմէն մեր ազգային պատրիարքարանի ալ մի պաշտօնագիր ղրկըւած է որ առանձնաշնորհումներուն խընդիրը քննող յանձնաժողովին առած որոշումները կիմացունէ: Այդ պաշտօնագիր հաւանօրէն ներկայացուած կը լինի այս երեքշաբթի օր (հոկտ. 16/28) գումարուած Եկեղեցական Համագումար ժողովին:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննա, հոկտ. 28. Թիւրքօ-սերպական սահմանագլխին վրայ վերջերս մի արիւնահեղ կռիւ պատահած կը լինի Սերպերին և Ալպանիացիներին մէջ: 80ի չափ Սերպեր փորձեր են Ալպանիացիներուն ոչխարներուն հօտը յափշտակելով տանիլ. բայց Ալպանիացիները (Արնաուտ) դիմադրելով կռիւ եղած և կերեւի թէ բաւական թուով մեռնողներ և վիրաւորուողներ եղեր են: Պէլկրատի օսմանեան դեսպանը հատուցում պահանջեր է սերպ կառավարութենէն և զօրավար Կրուիչ հրամայեր է հարցաքննութիւն բանալ:

—Աթէնք, հոկտ. 28. Տէլիանիսի կառավարութիւնը կարծուածէն շատ աւելի յաջողութիւն ունեցաւ երեսփոխանական ընտրութիւններուն մէջ: Ցիսունի չափ երեսփոխան աւելի պիտի ունենայ: Նախարարապետ Պր. Թրիքուբիս իր հրաժարական տուաւ թագաւորին որ ընդունեց: Պր. Տէլիանիս յանձն առած է կազմել նոր նախարարութիւնը:

—Պէրլին, հոկտ. 27. Մոլթքէ մարշալատի ծննդեան 90ամեակի հանդէսը կատարուեցաւ մեծ չքով: Վիլհելմ կայսրը ինք անձամբ եկաւ չնորհաւորել և ուրիշներին օրինակ հանդիսացաւ ազատկելով. կեցցէ՛ մարշալատ Մոլթքէ:

—Սոֆիա, հոկտ. 27. Ֆէրտինանտ իշխան այսօր Սոպրանյէն բացաւ հանդիսաւոր կերպով, պուլկարներէն մի ճառ կարդալով որ երկար ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ: Այնուհետեւ ընտրուեցաւ ժողովին դիւանը. մինչեւ անձերն են ինչ որ անցեալ տարի: Պ. Պ. Սլավքօֆ՝ նախագահ, Բէթքօֆ և Աֆտոնօֆ՝ փոխ-նախագահ. երեքն ալ կառավարական կուսակցութեան կը պատկանին: Դիւանի ընտրութենէն յետոյ երեսփոխաններն սովորական երդումն արին:

—Պետերբուրգ. հոկտ. 27. Կոմս Էքսէրթ Պիսմարքին կոմսուհի Էրի Բահլէնի հետ նշանուիլը պաշտօնապէս հրատարակուած է: Կոմսուհի Բահլէն որ 19 տարեկան դեղանի մի օրիորդ է, շատ հարուստ և քոյրն է նախկին պատերազմական նախարար կոմս Բահլէնի որ այժմ Պետերբուրգի հրէական անուանի յանձնաժողովի նախագահն է: Կոմս Պիսմարք անցած տարի Պէրլինի մէջ ծանօթացած է կոմսուհի Բահլէնի հետ:

ՀԱՑՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Շարունակութիւն)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն» նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգումներ մտցունելու Թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ։ Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւնները որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին։

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամէն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, դիմումներ կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին։

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեւ լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարբեր հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արթնցնելու Հայերին մէջ։*

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամ կակչիլ կամ թղթակցիլ ուզողներն պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian

(FANCE) Marseille

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

Այժէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք չղրկուիր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (սպառած)։
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՑԷԼԻ »
Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱԳՆԵՑԱՑ (Պուլղար ազգին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած չանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է։) (1 ֆր. 10 սնթմ.) 1 ֆր. 50 սթ.

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիներուն պանդխտութեան պիտոյքները հետեւեալ քներուն մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գինն (90 սնթմ.) 1 ֆրանգ 20 սնթմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ՓԱՓԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենաձեւ առարեւլուռ. (Մեծանուն Հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթմ.) 10 սանթիմ։

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՑԱՍՏԱՆՈՒՄ. (—Այս տետրակի մէջ ցոյց կըտրուի թէ բռնաւորներն և ազգամատնիչ Հայերի դատաստանը ի՞նչպէս պէտք է տեսնուի այնպիսի երկիրներուն մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կառավարութիւն չկայ։)

Մէկ օրինակի գինն է (15 սանթիմ) 20 սանթիմ. 20 օրինակը 3 ֆրանգ և 50 սանթիմ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ը ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ

ԳՐՔԵՑ Ֆ. Ա.

Թիւրքիոյ Հայերին և իրենց դրացի Թիւրքերուն, Քիւրդերուն, Չերքէզներուն, Աւսրներուն, Եզիտներուն, Գըզըլպաշներուն և այլ ազգերուն վրայ վիճակագրական և ցեղարանական ամփոփ և հետաքրքրական տեղեկութիւններ տրուած են այս տետրակի մէջ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգէ բնակիչներուն թուին մէկ բազդատական ցուցակը կցուած է տետրակին վերջը։ Գինն է 50 սանթիմ, փոստի ծախքը Արմենիայի խմբագրատունէն վճարուելով։ (Պարսկաստանի Հայերին համար 35 սանթիմ)։

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերուն վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներովը։

—Բաֆֆի. — ՍԱՄՈՒԷԼ (Բաֆֆիի հրատարակած ազգային վէպերի վերջինն է այդ որի նիւթը առնուած է Դ դարի Հայերի կեանքէն և որ, բացի իւր ներշնչած ազատասիրական զգացումներէ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ այն ժամանակի Հայերի բարքերին, սովորութիւններին և այլնի վրայ։) 10 ֆր.

—Հայաստանի աշխարհացոյց քարտէզը ըստ նահանի աշխարհագրոց, փորագրուած վենետիկ, 92 հարիւրորդամեթր լայն և 70 հարիւրորդամեթր երկայն հատ թղթի վրայ։ 4 ֆր.

Սիսուանի (Հին և Նոր Կիլիկիա) աշխարհացոյց քարտէզը, փորագրուած վենետիկ 1885ին, 77 հարիւրորդամեթր լայն և 51 հարիւրորդամեթր երկայն թղթի վրայ։ 2 ֆր.

—Գամառ-Քաթիպա։ —ԱԶԱՏ ԵՐԳԵՐ (Գամառ-Քաթիպայի «Բանաստեղծութիւն»ներէն Ազատ երգերի մասը առանձին տետրակով տպագրուած)։ 20 սանթիմ։

—Խրիմեան Հայրիկ։—ՎԱՆԳՈՑԻ (Անուն. Խրիմեան Սրբազանի գրած ոչ-տաշարժ, խրատական և ազատաչունչ տետրակը 1876ի վանի հրդեհին նըկատմամբ)։ 70 սանթիմ։

Բ. Ց. Վարդուկեանց. ԴԱՑԼԱՑԼԻԿ Դրուագ Ա. (Հեղինակին յատուկ սճն եղող ճարտար բռնահիւսութեամբ և գրաբար լեզուով գրուած ոտանաւորներ են Աստուծոյ արարչագործութեան հրաշալիքներն պատմող)։ Գինն է 75 սանթիմ։

Ս. Հախոռմեան. ՄԱՆԻԿ (Մի ժամանակակից վէպ է որ կը պատկերացունէ ազդեցիկ և ազդասէր պատանեկ ոմանց իրենց կոկորդն անցունելը ուսումնարաններուն և եկեղեցիներուն փողերն և բարերարութեան դիմակի տակ ղղուելի չարագործութիւնները անելը)։ Գինն է 1 ֆրանք և 40 սանթիմ։

—Հ. Մ. Քաջունի—Աշխարհագրութիւն Հին եւ Նոր Հայաստանեայց — (Աշխարհաբար լեզուով գրուած և 298 երեսներէ բազկացած այս աշխարհագրութիւն՝ համառօտ և ամփոփ կերպով տեղեկութիւններ կուտայ Նոր Հայաստանի և առաւելապէս Հին Հայաստանի վրայ որ չատ հարկաւոր է Հայոց անցեալ պատմութեան ծանօթանալ ուզողներուն)։ 2 ֆր. 50 սնթ.

— ԳԷՈՐԳ ՍԲՈՎԵԱՆՑ։ — Համառօտ պատմութիւն Հայոց ազգի պատմութեան (Բ տիպ. Տփղս։) 2 ֆր.

— Հ. ԹԷՐՃԻՄԱՆԵԱՆ. — Համառօտ պատմութիւն Հայոց (6րդ տիպ. Վենետիկ)։ 2 ֆր. 50 սնթմ.

—Դամառ Քաթիպա.—ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջնակարգ բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի ազատաչունչ և հրահանգիչ բանաստեղծութիւնները կը պարունակէ. սկիզբն դրուած է հեղինակին պատկերը)։ 2 ֆրգ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԵՑ ԱՊԱԶԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անթարթոյական մի հայր իւր ապրանուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներուն պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ։

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը, գին 1 ֆրանգ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

Հ. Գ. Ալիշան — Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն Նոր Հայաստանի (Բազմահմուտ Հ. Ալիշանի աշխատասիրութեամբն հրատարակուած այս աշխարհատպ րուխիւն որ մեծադիր և երկհիղեան 105 երեսներէ բաղկացած է և պիւրահասկանալի պարզ գրաբար լեզուով գրուած, զարդարուած է 38ի չափ պատկերներով որոց մէջ կը գտնուին վան քաղաքի, վանի բերդի, պայազիտի, էջմիածնի, Եղնիի զանազան նշանաւոր աւերակներուն ևն. պատկերներն։ Գրքին վերջը կը գտնուի նաև քուն Հայաստանի, այսինքն Մեծ Հայքի, բոլոր քաղաքներուն, բերդերուն, գիւղերուն, լեռներուն, գետերուն ու ընդարձակ ցանկը ուր իւրաքանչիւրին առջեւ նշանակուած է թէ գրքին քանիերորդ տանը մէջ գրուած է ևնոր վրայ)։ Գինն 5 ֆր. և 50 սնթմ.,

—Հ. Գ. Ալիշան— Նշմարք եւ Նշխարք Հայաստանի Ա, Բ և Գ պրակներ (Հայաստանի հետաքրքրական տեղերէն և քաղաքներէն 36ին լուսանկար պատկերները ղետեղուած են նշմարքի 3 պրակներուն մէջ, անոնցմէ իւրաքանչիւրին վրայ պատմական և աշխարհագրական հմտալից տեղեկութիւններով, աշխարհաբար լեզուով գրուած վեր. Հ. Գ. Ալիշանէն)։ 3 պրակներն միասին 26 ֆր. և 50 սնթմ.

—Հ. Գ. Մ. Ալիշան — Հայկական աշխարհագիտութիւն (1884ին վենետիկ գումարուած Աշխարհագրական Հայագործական ժողովին մէջ Հայաստանի աշխարհագիտութեան նկատմամբ Հ. Գ. Ալիշանի կարդացած ընդարձակ և հմտալից ճառին թարգմանութիւնն է հայերէն աշխարհաբար լեզուով)։ 65 սանթիմ,

ՀԱՑ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ

1878ին Պերլին գնացած Հայ պատուիրակութեան պատկերը՝ գեղեցիկ թղթի վրայ առնուած և պատուիրակներուն անուններն հայերէն և ֆրանսերէն տառերով միանգամայն տպագրուած, կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 1 ֆրանգ, փոստի ծախքն խմբագրատունէն վճարուելով։

ՏԵԱՐՔ ՄՕՐՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐՔ

426 Մէյն, փիգինք փողոցի անկիւնը

ՈՒՍԹԸՐ (Worcester Mass. U. S. America)

Սոյն դրամատան դիմոյ Հայերը՝ Կ. Պոլսոյ և Քարբերդի մէջ անդպիական և գաղտնական ոսկիով վճարելի փոխանակագիրը կրնան ստանալ յոյժ շահաւոր պայմաններով։

Փորձեցէք և գոհ պիտի ըլլաք։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi, Allées de Meilhan, 44.

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը կը նպատակէ Արմենիա լրագրի հրատարակման։